

POSTANOWIENIE

21 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak

na posiedzeniu niejawnym 21 marca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa R. W.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z 15 września 2022 r., I ACa 68/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża kosztami postępowania kasacyjnego pozwaną, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w

zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca Bank S.A. w W. powołała się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, dotyczące uprawnienia sądu do „stwierdzenia alternatywnej podstawy prawnej nieważności” umowy wynikającej z abuzywności postanowień umownych, stosowania art. 5 k.c. do roszczenia konsumenta o zwrot nienależnie spełnionego świadczenia w związku z uznaniem postanowień umowy kredytu za niedozwolone i możliwości przyjęcia trwałej bezskuteczności umowy kredytu w związku z abuzywnością jej postanowień w sytuacji, w której umowa została wykonana.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą; konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Bliższa analiza wniosku nie pozwalała uznać, by w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem wystąpiła powołana przyczyna kasacyjna.

Przytoczone we wniosku zagadnienia i wątpliwości - w zestawieniu z zarzutami skargi i przedmiotem postępowania - odnosiły się do konsekwencji zawarcia w umowie kredytowej powiązanej z walutą obcą (frankiem szwajcarskim) postanowień umownych wyrażających ryzyko walutowe i odsyłających do kursu waluty obcej ustalanego przez bank przy przeliczeniu waluty obcej na złote polskie i odwrotnie. Problematyka ta nie stanowi *novum* i była wielokrotnie podejmowana w

nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego w odniesieniu do zbliżonych treści umów kredytowych. Uzasadnia to skrótowe odniesienie się do motywów wniosku.

W judykaturze wyjaśniono w szczególności, że określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę w umowie kredytu powiązanej z walutą obcą z odwołaniem do kursu waluty obcej ustalanego jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów jego oznaczania, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu. W konsekwencji postanowienia takie są niedopuszczalne jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a ich bezskuteczność – niezależnie od dalszych postanowień umowy, w tym wyrażających ryzyko walutowe – może prowadzić do upadku umowy w całości (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i z dnia 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3629/22 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo). Za podstawę upadku umowy przyjmuje się w takiej sytuacji art. 58 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I CSKP 166/21, z dnia 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22 i z dnia 25 października 2023 r., II CSKP 820/23).

Skutek w postaci możliwego upadku umowy w związku ze stwierdzeniem abuzywności klauzul przeliczeniowych odnosi się także do takich umów kredytu, w których zobowiązanie opiewało na walutę obcą, a wypłata kredytu, zgodnie z ustaleniami stron, mogła nastąpić i nastąpiła w złotych polskich (kredyt denominowany). Utrzymanie tego rodzaju umowy w mocy przy założeniu jej dalszego wykonywania wyłącznie w walucie obcej (jako tzw. kredyt walutowy) zniekształcałoby bowiem wolę stron ukierunkowaną od początku na wypłatę kredytu w walucie krajowej i jego opcjonalną obsługę w tej walucie. Działanie takie w istocie odpowiadałoby zatem uzupełnieniu umowy treścią nieuzgodnioną przez strony (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22, z dnia 15 września 2023 r., II CSKP 1356/22 i z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1461/22, a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2022 r., I CSK 2237/22 i z dnia 30 czerwca 2023 r., I CSK 3468/22 oraz powołane tam dalsze

orzecznictwo). W orzecznictwie zwrócono również uwagę, że mechanizm waloryzacyjny wiążący saldo kredytu z walutą obcą może być ukształtowany - w granicach swobody umów - w zróżnicowany sposób, w tym przez oznaczenie waluty obcej jako waluty kredytu i wyrażenie kwoty kredytu w tej obcej walucie, przy jednoczesnym założeniu, że wypłata i spłata kredytu nastąpi w złotych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2022 r., II CSKP 794/22).

W zakresie, w jakim we wniosku eksponowano, że sporna umowa kredytu została wykonana, należało zwrócić uwagę, że fakt ten nie został objęty wiążącą Sąd Najwyższy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku. Sąd Okręgowy stwierdził jedynie, że powódka „w dalszym ciągu reguluje należności z umowy”. Niezależnie od tego, o konsekwencjach abuzywności postanowień umownych w aspekcie możliwości uznania umowy za wiążącą – po wyeliminowaniu postanowień uznanych za nieuczciwe – decyduje nie tyle to, czy wynikające z umowy zobowiązania mogą być (powinny być) *in concreto* wykonywane, lecz to, czy w ujęciu obiektywnym umowa mogła(by) wiązać strony z uwzględnieniem jej treści po usunięciu postanowień uznanych za nieuczciwe; rozstrzygające znaczenie ma zatem treść umowy, nie zaś to, czy *in casu* wynikające z niej świadczenia zostały spełnione. Fakt wykonania umowy nie stoi zatem na przeszkodzie badaniu, czy umowa ta – po modyfikacji polegającej na usunięciu niedozwolonych postanowień – mogła wiązać strony zgodnie z ich intencją i osiągniętym konsensem. Jeżeli w związku z abuzywnością postanowienia umownego (postanowień umownych) okaże się, że umowa nie mogła *ab initio* wiązać stron w zamierzonym kształcie, a wynikające z niej świadczenia zostały mimo to spełnione, zastosowanie ma art. 410 k.c. (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

Przepis art. 5 k.c., ze względu na otwartość tej regulacji i jej kazuistyczne uwarunkowania, nie stwarza w zasadzie podstaw do rozważań w płaszczyźnie przyczyn kasacyjnych określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.c. (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2022 r., I CSK 1637/22 i powołane tam orzecznictwo). Ponadto, w uwagach dotyczących tej kwestii eksponowano, że umowa kredytu została wykonana, względnie, iż powódka zdecydowała się wystąpić z powództwem dopiero po upływie roku od spłaty

kredytu, co – jak była mowa – nie znajdowało odzwierciedlenia w ustaleniach faktycznych dokonanych przez Sądy *meriti*.

W tym stanie rzeczy wywody wniosku – w zestawieniu z motywami zaskarżonego wyroku i dotychczasowym dorobkiem orzecznictwa Sądu Najwyższego, *nota bene* w większości pominiętym we wniosku – nie ujawniały potrzeby kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w objętej nim materii, z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych zadań skargi kasacyjnej.

Należało tym samym odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 oraz art. 98 § 1-1¹ i art. 108 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]

[ms]